Fimmtudaginn 10. nóvember 1994.

Nr. 328/1992. **Skúli Thoroddsen**
(Vilhjálmur Vilhjálmsson hrl.)
gegn
Jóni Arnarr Einarssyni
(Grétar Haraldsson hrl.)

Víxilmál.

Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Hrafn Bragason og Markús Sigurbjörnsson og Guðmundur Jónsson, fyrrverandi hæstaréttardómari.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 10. ágúst 1992. Hann krefst þess aðallega, að hann verði sýknaður af kröfum stefnda, en til vara, að hann verði einungis dæmdur til greiðslu 375.000 króna, og til þrautavara til greiðslu 1.875.000 króna gegn framsali á kröfu stefnda á hendur meðskuldurum sínum, Bergi Guðnasyni, Grétari Haraldssyni, Jóhannesi Jónssyni og Kristjáni Ómari Kristjánssyni. Þá krefst hann málskostnaðar í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og greiðslu málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Víxill sá, sem um er deilt í máli þessu, er í lögmæltu formi, eins og staðfest er í héraðsdómi. Málsvörn áfrýjanda er einkum byggð á tvennu: Í fyrsta lagi, að ekki hafi verið samið um, að gjalddagi yrði færður á víxilinn. Hann sé því sýningarvíxill og hafi sem slíkur verið sýndur of seint til greiðslu. Í öðru lagi, að víxillinn hafi ekki verið sýndur réttilega á greiðslustað. Málsástæður þessar varða aðferð við að halda víxilkröfu í gildi og verða því hafðar uppi í víxilmáli, sbr. 2. mgr. 208. gr. laga nr. 85/1936 um meðferð einkamála í héraði og nú 2. mgr. 118. gr. laga nr. 91/1991 um meðferð einkamála.

Víxillinn er út gefinn 1. júní 1989. Staðfest er, að gjalddaginn 5. desember 1990 hafði ekki verið ritaður á hann, þegar stefndi fékk hann í hendur. Þá hafði áfrýjandi framselt hann. Gegn mótmælum áfrýjanda er ósannað, að samkomulag hafi verið um það, sbr. 10. gr. víxillaga nr. 93/1933, að víxilhafi mætti setja gjalddaga á víxilinn,

sem væri fyrst að loknum sýningarfresti. Hefur því þessi ritun gjalddaga ekkert gildi. Ber því að líta svo á, að víxillinn hafi verið gjaldkræfur við sýningu. Samkvæmt 1. mgr. 34. gr. laganna skal sýna slíkan víxil til greiðslu, áður en eitt ár er liðið frá útgáfudegi. Þar sem það fórst fyrir, glataði stefndi víxilrétti sínum á hendur áfrýjanda, sbr. 1. mgr. 53. gr. víxillaga. Af þessu leiðir, að sýkna ber áfrýjanda af kröfum stefnda í málinu.

Rétt er, að stefndi greiði áfrýjanda 150.000 krónur í málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti. Hefur þá ekki verið tekið tillit til virðisaukaskatts.

Dómsorð:

Áfrýjandi, Skúli Thoroddsen, á að vera sýkn af kröfum stefnda, Jóns Arnarr Einarssonar, í máli þessu.

Stefndi greiði áfrýjanda 150.000 krónur í málskostnað.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 25. maí 1992.

Mál þetta, sem dómtekið var 5. maí 1992, er höfðað fyrir bæjarþinginu með opinberri stefnu, birtri 9. október 1991, á hendur Skúla Thoroddsen, kt. 060849-2699, áður til heimilis að Bergstaðastræti 54 í Reykjavík, en nú með óþekkt heimilisfang í Svíþjóð.

I.

Stefnandi gerir þær dómkröfur, að stefndi verði dæmdur til greiðslu skuldar, að fjárhæð 2.000.000 kr., auk dráttarvaxta samkvæmt 10. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 frá 5. desember 1990 til greiðsludags. Þá er krafist málskostnaðar úr hendi stefnda samkvæmt gjaldskrá LMFÍ að viðbættum virðisaukaskatti á málflutningsþóknun.

Stefndi, Skúli, krefst þess aðallega að verða sýknaður af kröfum stefnanda í málinu. Til vara er þess krafist, að stefndi verði einungis dæmdur til að greiða stefnanda 375.000 kr. Til þrautavara er þess krafist, að stefndi verði einungis dæmdur til að greiða stefnanda 1.875.000 kr. gegn framsali á kröfum stefnanda á hendur meðskuldurum sínum, Bergi Guðnasyni, kt. 290941-2619, Grétari Haraldssyni, kt. 060335-7299, Jóhannesi Jónssyni, kt. 310840-3009, og Kristjáni Ómari Kristjánssyni, kt. 300833-3329.

Þá er krafist greiðslu málskostnaðar samkvæmt gjaldskrá LMFÍ auk virðisaukaskatts úr hendi stefnanda og að málskostnaður beri dráttarvexti samkvæmt III. kafla vaxtalaga frá 15. degi eftir dómsuppsögu til greiðsludags.

Leitað hefur verið um sættir í málinu án árangurs.

II.

Krafan er til komin vegna víxils, að fjárhæð 2.000.000 kr., út gefins af stefnda, Skúla Thoroddsen, 1. júní 1989, en samþykkts til greiðslu af Skúla Thoroddsen fyrir hönd Meðferðar hf. 5. desember 1990 í Búnaðarbanka Íslands, Reykjavík. Stefndi, Skúli Thoroddsen, var prókúruhafi fyrir Meðferð hf. á útgáfudegi víxilsins. Á víxilinn er ritað „tryggingarvíxill".

Á víxilinn er ritað án afsagnar, og var afsögn því óþörf.

III.

Stefnandi rökstyður mál sitt því, að greiðslufall hafi orðið hjá stefnda, innheimtutilraunir vegna hins umstefnda víxils hafi ekki borið árangur, og sé því málshöfðun þessi nauðsynleg.

Um lagarök vísar stefnandi til víxillaga nr. 93/1933, XVII. kafla laga um meðferð einkamála í héraði nr. 85/1936 og vaxtalaga nr. 25/1987.

Stefndi, Skúli Thoroddsen, styður sýknukröfu sína í fyrsta lagi því, að stefndi hafi afhent tryggingarvíxil þann, sem málsókn þessi byggist á, stefnanda sem tryggingu fyrir greiðslu stefnda á því tapi, sem stefnandi kynni að verða fyrir, ef stefnandi þyrfti að greiða skuld Meðferðar hf. í Búnaðarbanka Íslands, sem stefnandi hafi ábyrgst. Hafi stefnandi og stefndi gert um þetta skriflegan samning, sem sé í vörslu stefnanda.

Í öðru lagi telur stefndi, að stefnandi hafi fengið téðan víxil í hendur hjá stefnda á útgáfudegi víxilsins 1. júní 1989, og hafi víxillinn verið sýningarvíxill í merkingu 34. gr. víxillaga, 2. mgr. 2. gr. sömu laga, því að á hann hafi verið ritað orðið tryggingarvíxill og gjalddagi ekki tilgreindur. Víxillinn beri það með sér, að hann sé ritaður af útgefanda hans, stefnda, að öðru leyti en því, að gjalddaginn 5. desember 1990 sé ekki hönd hans. Stefndi hafi ekki heimilað, að gjalddagi væri ritaður á víxilinn. Þá hafi víxillinn verið stimplaður 28. nóvember 1990, tæpu hálfu ári eftir að sýna átti hann til greiðslu.

Í þriðja lagi er á það bent, að greiðandi téðs víxils sé Meðferð hf. Ekkert liggi fyrir í málinu um, að víxilkröfunni hafi verið lýst í þrotabú félagsins, en stefndi beri ekki ábyrgð á greiðslu hennar, að svo miklu leyti sem krafan hefði fengist greidd úr búi Meðferðar hf.

Í fjórða lagi er því haldið fram, að sýna hefði átt víxilinn til greiðslu fyrir 1. júní 1990, þ. e. a. s. innan eins árs frá útgáfudegi hans. Því sé ljóst, að gjalddagi víxilsins hafi í síðasta lagi getað verið 31. maí 1990. Af því leiði, að krafa stefnanda á hendur stefnda sé fyrnd skv. 2. mgr. 70. gr. víxillaga. Að auki bendir stefnandi á, að stefnubirtingar á hendur stefnda séu með þeim hætti, að mál þetta teljist ekki höfðað fyrr en við þingfestingu þess 17. desember 1991.

Varakrafa stefnda er rökstudd með því, að hann hafi gefið víxilinn út til að tryggja stefnanda fyrir því tjóni, sem hann kynni að verða fyrir af vanskilum Meðferðar hf. við Búnaðarbanka Íslands. Sú fjárhæð nemi 1.875.000 krónum, og þar sem ábyrgðarmenn séu fimm, nemi hlutur hvers af kröfunni 375.000 krónum, þ. á m. stefnda.

Þrautavarakrafan er studd þeim rökum, að skuld sú, sem stefndi ábyrgist stefnanda, nemi 1.875.000 krónum, þar sem ábyrgðin nái ekki lengra.

IV.

Mál þetta er rekið sem víxilmál, rekið skv. XVII. kafla laga nr. 85/1936. Víxlinum er rétt lýst í stefnu, og fullnægir hann formskilyrðum 1., sbr. 2. gr. l. nr. 93/1933. Því er haldið fram, að ekki hafi verið heimild til útfyllingar á gjalddaga víxilsins, þar sem um sýningarvíxil hafi verið að ræða. Gegn mótmælum stefnanda verður ekki fallist á þá málsástæðu. Telja verður, að þegar víxill er afhentur, án þess að hann sé að öllu leyti útfylltur, felist í því umboð til víxilhafa að fylla í eyðuna. Sú málsástæða, að víxillinn hafi verið útfylltur andstætt heimild, varðar lögskiptin að baki og kemst ekki að skv. 2. mgr. 208. gr. eml. nr. 85/1936.

Sú málsástæða stefnda, að víxlinum hafi ekki verið lýst í þrotabú samþykkjanda víxilsins og stefndi því ekki ábyrgur fyrir greiðslu hennar, að svo miklu leyti sem krafan hefði fengist greidd úr búi hans, telst vanreifuð, enda ekki studd neinum gögnum, og kemur því ekki til skoðunar. Ber því að taka kröfur stefnanda, sem er lögformlegur handhafi víxilsins, til greina með vöxtum, eins og krafist er.

Málskostnaður ákveðst 265.000 krónur.

Sigrún Benediktsdóttir, ftr. yfirborgardómara, kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndi, Skúli Thoroddsen, greiði stefnanda, Jóni Arnarr Einarssyni, 2.000.000 kr. ásamt dráttarvöxtum skv. 10. gr. vaxtalaga nr. 25/1987 frá 5. desember 1990 til greiðsludags og 265.000 kr. í málskostnað, þar með talinn virðisaukaskatt.